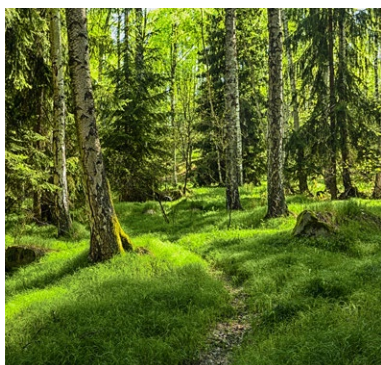

BirdLife Sverige

Verksamhetsberättelse 2017

BirdLife Sverige

Sveriges Ornitologiska Förening är den nationella svenska fågelföreningen. Föreningen bildades redan 1945 när fågelsektionen inom Naturskyddsföreningen knöppades av och blev Sveriges Ornitologiska Förening. I dagligt tal kallar vi oss numera BirdLife Sverige för att markera att vi är den svenska partnern och del av det globala partnerskapet BirdLife International.

Det finns också 25 regionala föreningar, som bedriver fågelskydd och forskning på regional nivå, kopplade till BirdLife Sverige. Föreningarna finns listade på vår hemsida, ta gärna kontakt med dem för att bli medlem och få veta mer deras aktiviteter.

Som medlem i riksföreningen stöttar du BirdLife Sveriges verksamhet som vilar på "tre ben", fågelskydd, fågelforskning och fågelintresse.

Verksamhetsberättelse

BirdLife Sveriges verksamhetsberättelse är en sammanställning över årets arbete både i föreningen och våra två bolag.

Vi redovisar föreningens verksamhet under året som gått och det finns möjlighet att ta del av mer information genom att vända sig till föreningschefen Anette Strand.

Verksamhetsberättelsen är av intresse för blivande, aktiva och passiva medlemmar, för både regionala föreningar och klubbar och för den egna personalen. Vidare ser vi vår verksamhetsberättelse som en tydlig källa för information vad gäller samverkanspartners och intressenter, stiftelser och fonder som vi söker bidrag ifrån.

Innehåll

BirdLife Sverige	1
Allmänt om föreningen	2
Fågelintresse	3-4
Nationellt fågelskydd	5-9
Ottenby Fågelstation	10
Ornis Svecica	11
Taxonomikommittén	11
Nrk	12
Internationellt fågelskydd	12-13
Kommunikation	13
Publicering och sociala medier	14-16
AviFauna Naturresor	17
Naturbokhandeln	18
naturum Ottenby	18-20
Medlemsutveckling	21
Kansli och medlemsservice	21

BirdLife Sveriges huvudmål

Förbättrat fågelskydd
Ökat intresse för och kunskap om fåglar
En stark och engagerad organisation

BirdLife
SVERIGE

Allmänt om föreningen

Vid Falsterbo Bird Show delades utmärkelserna årets fågelskådare samt silvertärnan ut.

Årets fågelskådare blev Niklas Andersson från Umeå, en ung fågelskådare som gjort stort intryck inom både fågelskydd och fågelintresse. Niklas är redan mycket engagerad i det ideella arbetet på hemmaplan. Han är styrelseledamot i Västerbottens Ornitologiska Förening och i Umeå Fågel-förening, och sitter dessutom i redaktionen för tidskriften "Fåglar i Västerbotten". Han sliter på för att få ordning på de regionala fågelrapporterna, och på den tid som knappt borde finnas kvar är han ringmärkare och bokningsansvarig på Stora Fjäderäggs fågelstation. Han var därför en självklar kandidat till utmärkelser!

Årets silvertärna delades i år ut till Sussie Carlström från Uddevalla. Sussie har varit engagerad i Bohuslans Ornitologiska Förening i många år, tidigare bl.a. som vice ordförande och nu som programansvarig. Hon lägger ner mycket tid på att dela med sig av sin kunskap genom att till exempel ordna kurser, exkursioner och andra aktiviteter för nybörjare, ungdomar, nyanlända och andra för att sprida intresse och engagemang för fåglarna. Hon är även ringmärkare vid Grosshamns fågelstation på Ramsvikslandet vid Bohuskusten. Denna utmärkelse tillfaller således en eldsjäl, vilket är mycket välförtjänt!

Föreningens egen förtjänstplakett i silver delades ut till Anders Lundquist. Han har i många år varit engagerad i föreningen på kansliet i Stenhusa, ansvarat för många av våra arrangemang inom fågelintresseområdet,

Utmärkelser till Niklas Andersson och Sussie Carlström

jobbat med volontärer, vinterfåglar-inpåknytning och många andra aktiviteter. Anders går nu i pension, och det blir ett stort tomrum att fylla framöver!

Under året togs ett stort steg för att stärka vår förmåga att kommunicera det viktiga arbetet föreningen bedriver. I och med att Stina Rigbäck började hos oss under hösten har vi nu en kommunikationsansvarig med såväl grafisk som digital kompetens.

BirdLife Sveriges riksstämman hölls i Rimforsa, utanför Linköping i Östergötland, 21–23 april. Många nya spännande projekt presenterades och känslan av att fågelskådning har medvind var stark.

Under fredagen hölls ett seminarium om Important Bird and Biodiversity Areas (IBA), där bland annat Daniel Bengtsson, fågelskyddsansvarig i föreningen, berättade om uppdateringsarbetet med de svenska områdena. Stämman diskuterade också hur vi bäst synliggör föreningens fågelskyddsarbete, och de delar av verksamhetsplanen som rör kommunikation

diskuterades särskilt under söndagens workshop. Kedjan, ett sätt att integrera regionalföreningarnas medlemmar i BirdLife Sverige genom att dessa ändrar i sina stadgar, är ett pågående arbete liksom skogsfrågor

Under mötet lämnade Hans Waern styrelsen och två nya ledamöter valdes in, Kjell Carlsson och Eva Hjärne.

Tre personer tilldelades föreningens förtjänstplakett: Hans Waern, Leif Jern samt Juhani Vuorinen. BirdLife Sveriges forskningspris gick till Tåkerns fältstation.

Östergötland skötte uppdraget att arrangera riksstämman på bästa sätt, och lämnade över stafettpinnen till Bohuslän som står för arrangemanget nästa år.

Under året har tre regionalföreningar antagit nya stadgar för integrerat medlemskap. Det är Västerbottens OF, Jämtlands läns OF och Bohuslans OF som nu också har denna starkare knytning till riksföreningen.

Fågelintresse

Grunden för fågelintresset är friluftsliv och det bästa sättet att locka ut fler i naturen är de utflykter och föredrag för medlemmar och allmänhet som anordnas över hela landet. Under året har vi samlat många av dessa på vår hemsida för att ge fler en chans att hitta till fågeläventyr i sin närhet, här följer bara ett axplock.

Genom exkursionerna kan vi följa årstidsväxlingarna i landet. Lägst antal utflykter sker under juli och december, då vi trots allt annonserat för ett femtiotal aktiviteter per månad. Toppen infaller föga förvånande i maj då vi noterar drygt 250 exkursioner i landet! Över så gott som hela landet firas fågelskådningens dag och fågeltornskampen som infaller i maj. I januari ordnas flera artrallyn, i mars står ugglexkursioner på de flestas program, och att vårt land är avlångt märks när det i april är vårexkursioner i syd och isvaksspan med skidåkning i norr. Även orrspel och tranor finns i många regioner under våren, liksom örn- och gåsspaning under vintern. En del utflykter arrangeras kring inventeringsarbete – inte minst att hjälpa till vid örnräkningar är populära arrangemang.

Under vintermånaderna ökar istället antalet föredrag samt studiecirkel i samarbete med Studieförbundet. Bland skörden hittar vi flera tillfällen för medlemmarna att samlas kring gemensamma visningar av årets bästa bilder, att lära sig mer om Artportalen eller att lyssna på reseberättelser och populärvetenskapliga föredrag.

Vinterfåglar Inpå Knuten fick som vanligt stort medialt ge-

nomslag och gick i sidensvansens tecken. Denna vackra fågel var en riktig "bubblare" på listan och avancerade från 19:e till 5:e plats. En annan vacker fågel som också ökade markant jämfört med förra året är stjärtmesen. I båda fallen kan ök-

ningarna troligen kopplas till ett kraftigt inflöde österifrån under hösten som gick. Årets räkning fick den största anslutningen av rapportörer hittills. Totalt medverkade drygt 21 000 personer, spridda över hela landet.

Volontärer bemannade Trandansen under de veckor då det är som mest tranor vid Hornborgasjön. Vårdarna låter besökarna få se fåglar i kikare och berättar om såväl tranorna som om föreningen. Nytt för året var föreningens medverkan i den s.k. Tranfestivalen som inleddes med en naturmessa där Natur-

bokhandeln deltog, och följdes av vår första satsning på naturpedagogiska dagar i området. Detta koncept från Falsterbo Bird Show, utvecklat av Anette Barr, erbjöd vi nu även kommunerna runt Hornborgasjön. Tack vare fantastiska volontärer kunde vi ta emot nära 700 barn under fyra dagar.

Under fyra intensiva sommarveckor visade våra BirdLife-volontärer fåglar och sälar på Ölands södra udde. Turister flockades kring tubkikare och pins då de mötte våra volontärer och fick chans att upptäcka hur fantastiska fåglarna är via de uppställda tubkikarna.

Falsterbo Bird Show genomfördes för tredje gången vid naturum Falsterbo.

De naturpedagogiska dagarna för barn och ungdom blev återigen en stor succé med över 1200 barn som deltog i de olika aktiviteterna.

I strålände sensommarväder fick närmare 1200 förskole- och skolbarn från grannkommunerna bland annat lära sig om flyttfåglar, hur och varför man ringmärker dessa samt hur man

använder en kikare. Här bjöds publiken också på en lång rad spännande föredrag.

Årets höjdpunkt blev ändå de 87 vita storkar som valde att sträcka söderut rakt över mässbesökarnas huvuden. En vacker eloge till storkprojektet och det fantastiska arbete regionalföreningen i Skåne bedriver.

Under hösten genomfördes EuroBirdwatch17 som samordnas med hjälp av Artportalen. I många regioner är detta en återkommande höstutflykt.

Nationellt Fågelskydd

BirdLife Sverige har en tjänsteman som jobbar heltid med fågelskydd. Därutöver gör ett flertal styrelseledamöter och andra ideella krafter i föreningen stora insatser för att förstärka vårt fågelskyddsarbete.

BirdLife Sverige deltar varje år i fördelningen av medel från Alvins fond. Fonden fördelade i år cirka 1,7 miljoner kronor till cirka 50 projekt med inriktning på framförallt fåglar och naturvård. BirdLife Sverige har erhållit medel ur fonden för följande projekt: Strandängsvadare, Hotade fåglar i Östersjön, Jaktfalk i Jämtland och Härjedalen, Restaurering av våtmarken Roten samt Inventering av IBA-områden i Norrland. Det finns också flera regionala föreningar som fått medel till ett antal projekt. Exempel på sådana är inventering av brandområdet i Västmanland samt lokala inventeringsprojekt för arter som pilgrimsfalk, jaktfalk, kungsörn, nattskär och tretåig hackspett.

Projekt strandängsvadare har som syfte att undersöka möjligheterna att förbättra häckningsmöjligheterna för vadare på strandängar i södra Sverige. Projektet har under året tagit fram några intressanta objekt på Öland som med enkla medel kan göras om till nya våtmarker. Projektet samarbetar med markägare, länsstyrelsen och Sportfiskarna och för också en dialog med Ölands Vattenråd. Under 2017 har såväl vattenhållande åtgärder som tok- och

buskröjningar genomförts, liksom en del fågelinventeringar. Allt regnvatten som kom i höstas försvårade genomförandet, så flera projekt har fått skjutas upp. Häckningsutfallet för vadare var 2017 riktigt bra på flera strandängar på östra Öland (Triberga och norrut till Lilla Brunneby), men betydligt sämre på flera andra platser. Torka och hög predation var inte direkt gynnsamt, men åtminstone torka borde inte bli ett problem kommande säsong.

Projekt Hotade fåglar i Östersjön studerar främst skräntärna och silltrut, men även andra marina arter, däribland alkor, som födosöker till havs långt ifrån sina häckplatser. Fåglarnas rörelser följs med hjälp av GPS-loggar, vilket möjliggör ingående studier av hur fåglarna rör sig. I skräntärnornas fall har det bland annat gett viktig information om var de fiskar.

Hotade fåglar i Östersjön drivs i samarbete med forskare vid Lunds Universitet (Susanne Åkesson, Centre for Animal Movement Research, CANMove) och Novia Yrkeshögskola i Finland (Patrik Byholm).

resultat i Jämtland kan ha varit en följd av att flera bon var täckta av snö och is ända till slutet av april. I norra Jämtland fanns fyra par som inte ruvade vid besöken i april och ett par i västra Jämtland hade inte heller påbörjat häckning under den månad som jaktfalken normalt lägger ägg. Vid ytterligare fyra revir sågs ensamma falkar. Möjligen kan det ha blivit sen äggläggning i ett par revir, men

på grund av dåliga väderförhållanden blev det tyvärr inte möjligt att återbesöka dessa lokaler. Något riktigt toppår har det inte varit i Jämtland–Härjedalen sedan lämmelåret 2011, då det blev 17 lyckade häckningar och 54 ungar. Alvins fond finansierade inventeringskostnaderna.

Under 2017 har studier av skräntärna bedrivits vid några finska kolonier och i Sverige har studien utökats till att också omfatta kolonier i Bråviken samt en del solitära par både i Finland och i Sverige. Studier pågår också av silltrut vid några svenska kolonier och under året har GPS-loggar även testats på tordmule och sillgrissla vid Gunnarstenarna i Stockholms skärgård. I juni/juli försågs fjorton skräntärnor, fem silltrutar, fyra tordmular och fyra sillgrisslor med GPS-loggar. Åtta respektive tre loggar applicerades på ungfåglar av skräntärna och silltrut. Därigenom kunde ungfåglarnas rörelsemönster under flyttningen följas. Vi fick dessutom information om mortalitet hos unga skräntärnor och kunde bland annat konstatera att det 2017 rådde ett högt predationstryck från ett flertal havsörnar i vissa skräntärnekolonier.

Projekt Jaktfalk drivs i samarbete med Jämtlands läns ornitologiska förening. Under 2017 kontrollerades 53 jaktfalksrevir i Jämtlands- och Härjedalsfjällen. Tolv revir var besatta, och bland dessa konstaterades sex lyckade häckningar, varav tre i landskapet Härjedalen och tre i Jämtland. Totalt noterades 14 ungar, vilket ger medelvärdet 2,3 ungar per lyckad häckning och 1,2 ungar per etablerat par. Årets oväntat dåliga häcknings-

Anlagd lärkruta

Antalet sånglärkor är idag mindre än hälften jämfört med för 40 år sedan. En viktig orsak anses vara utvecklingen mot ökad avkastning med tätare grödor som gör det svårt för lärkorna att hitta föda och häcka framgångsrikt.

Projekt Rädda sånglärkan

arbetar främst med anläggande av så kallade lärkrutor, det vill säga osådda partier i spannmålsfält som visat sig vara en relativt okomplicerad och framgångsrik åtgärd. Resultat från 38 gårdar och 113 fält visar att lärkrutor har en positiv effekt på sånglärkans revirtäthet både i södra och mellersta Sverige. På fält med lärkrutor ökade revirtätheten i exempelvis Skåne i genomsnitt med över 40 %. Effekten var dock beroende av fältstorlek och antal lärkrutor

per hektar. De positiva effekterna var som störst på stora fält (20–35 ha) med tre lärkrutor per hektar.

Projektet har idag ett nätverk av uppemot 50 lantbrukare som anlägger ca 3 500 lärkrutor varje år. Projektet stöds ekonomiskt av Världsnaturfonden WWF. Under 2018 kommer BirdLife Sverige att samarbeta med SLU, Lantmännen och WWF för att hitta nya vägar att marknadsföra och implementera lärkrutor på svenska spannmålsgrändar i stor skala.

Projekt Ortolansparv arbetar med att få en uppfattning om utvecklingen för den minskande populationen samt att genomföra biotopförbättringar i områden där arten fortfarande finns kvar. Ortolansparvens utbredning i Mellansverige är nu begränsad till Närke, Västmanland, Dalarna (enstaka sjungande hannar) och Uppland. Uppland och Västmanland utgör kärnområde för arten. I Kvismaren har remsor av osådd åkerjord lämnats av fem markägare enligt kontrakt med länsstyrelsen i Örebro län.

Närkes enda fem par ortolansparv häckade framgångsrikt i närheten av dessa stråk. I Kvismaren har också rójningar av tänkbara häckningsdungar pågått de senaste tre vintrarna. I Västmanland har ett område vid Kungsör återinventerats under

2017 i samarbete med länsstyrelsen. Totalt noterades 33 sjungande hanar av vilka 22 bedömts vara revir och 11 tillfälliga sångplatser. Värt att notera är att antalet sjungande individer är samma som tidigare, medan kärnområdet för fåglarna verkar ha krympt.

I Uppland avslutades det LONA-projekt för ortolansparv som Upplands Ornitologiska Förening (UOF) drivit sedan 2013 tillsammans med Enköpings kommun. Även om det är svårt att dra några långtgående slutsatser om populationsutvecklingen i området, så pekar mycket på att antalet revirhävande par hållit sig stabilt i området där åtgärder genomförts. En viktig slutsats från LONA-projektet och från BirdLife Sveriges bandspelarprojekt är att den effektivaste åtgärden är att förbättra habitatet

i befintliga revir. I början av maj genomfördes en fältvandring med representanter från flera länsstyrelser i projektområdet, något som till stor del möjliggjorts av att det statliga åtgärdsprogrammet för ortolansparv fastställdes under våren 2017. BirdLife Sverige och UOF m.fl. har varit mycket viktiga i framtagandet av detta program, vilket kraftigt ökar möjligheterna för länsstyrelser att lägga resurser på ortolansparv. I Uppland kommer också ett antal lantbrukare att genomföra åtgärder tack vare finansiering från Världsnaturfonden WWF.

Under 2018 planeras massiva biotopåtgärder för ortolansparvarna som häckar på skogsmark i Norrland, detta sedan SCA Skog lovat stödja projektet. Start sker på Medelpads skogsförvaltning.

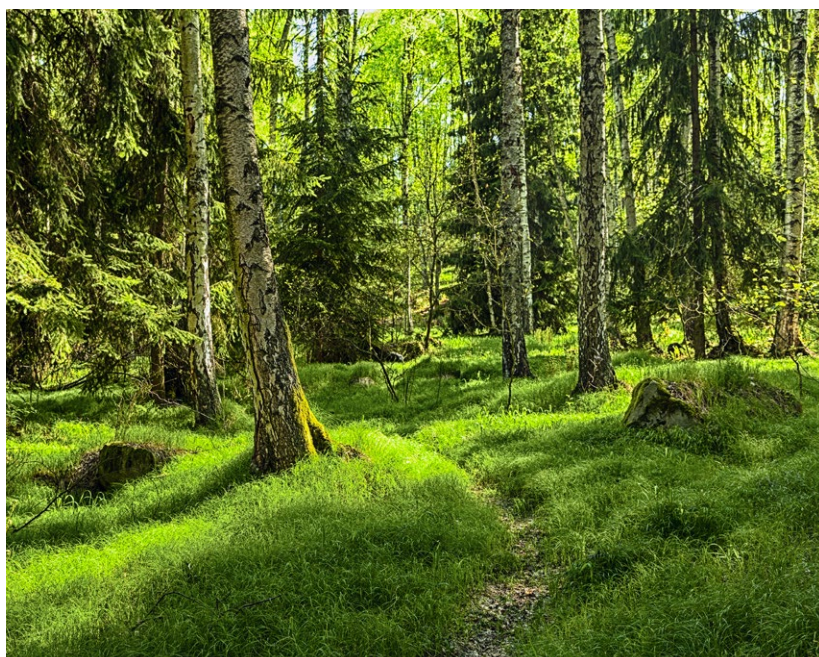

BirdLife Sverige deltar också i styrelsen för Svensk Våtmarksfond tillsammans med Svenska Jägareförbundet, Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) och representanter från näringslivet. Av årets ekonomiska stöd har det mesta gått till restaurering av våtmarker i Valdshult–Mossebo i Gislaveds kommun och Kilen, Godhem i Kungsbacka kommun.

Våtmarksfonden arrangerade en konferens på Öland i april. Cirka 85 deltagare deltog under två dagar i konferensen som hade temat "Fåglarnas och människans våtmarker". Vid konferensen tilldelades Sören Eriksson, som är rådgivare på Hushållningssällskapet i Uppsala, årets Våtmarksstipendium för sin fina förmåga att ge markägare professionellt stöd vid anläggande av våtmarker i alla former. Våtmarksstipendiet instiftades av Våtmarksfonden och Ragn-Sells. Priset delas ut till en person eller organisation som "utfört ett betydande och värdefullt arbete för att skapa våtmarker av hög kvalitet för fåglar".

BirdLife Sverige har under 2017 fått ta plats i det nationella sektorsrådet samt sektorsråd syd för skogsfrågor. Dessa råd är forum där skogsfrågor diskuteras mellan skogens olika intressenter. Föreningen är sedan tidigare med i sektorsrådet för södra Norrland. Tanken är att föreningen ska kunna ta plats i alla landets sektorsråd (ett nationellt och fyra regionala).

Föreningen har vidare skickat in remissvar på de "målbilder för god miljöhänsyn" som Skogsstyrelsen tagit fram tillsammans med skogsnäringsens företrädare. Föreningen har också skickat remissvar kring den reviderade nationella nyckelbiotopsinventering som regeringen har aviserat.

Två representanter från föreningen deltar fortsatt i den av Skogsstyrelsen/Naturvårdsverket upprättade referensgruppen i syfte att tillämpa artskyddsförordningen i skogsbruket. Vi har följt de domstolsbeslut som tagits kring artskyddsförordningen och lämnat synpunkter i något av fallen. Föreningen har också deltagit i ett samarbete med BirdLife-partners i Finland, Danmark och Baltikum när det gäller att jämföra hur artskyddsförordningen är implementerad i de olika länderna. Samarbetet var en del av ett projekt som jämfört FSC-standarden i dessa länder.

Föreningens arbete inom FSC har under året koncentrerats på den pågående standardrevisionen samt fortsatt arbete inom FSC-styrelsen. Standardrevisionen ska bli klar under 2018. Under 2017 har BirdLife Sverige drivit ett klagomål till högsta instans gällande det FSC-certifierade bolaget Bergvik Skogs undermåliga hantering av avverkning i närheten av ett kungsörnsbo. Efter denna process kan vi konstatera att den svenska FSC-certifieringen

brister, då avsteg från Skogsstyrelsens riktlinjer inte innebär att bolag bryter mot FSC:s regler. Detta är något som BirdLife Sverige bör verka för att få ändrat framöver.

Storskarven är en fortsatt brännande fråga och otvetydigt den svenska fågelart som utsätts för mest hat och illegal förföljelse.

Det förefaller som om flera fiskeorganisationer nu försöker flytta fram positionerna i fråga om decimering av den svenska skarvstammen.

Något oroväckande är även det faktum att överklagande av skyddsjaksbeslut nu behandlas av Förvaltningsrätterna istället för Naturvårdsverket, vilket skulle kunna innebära en viss förskjutning av rättspraxis.

Delvis av den anledningen författade BirdLife Sverige under 2017 ett tiotal yttranden/överklaganden rörande skyddsjakt på skarv.

Vi är inom BirdLife Sverige fortsatt mycket bekymrade över de stora mängder bly (580 ton/år enligt en rapport från Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen 2006) som vid jakt med skjutvapen sprids i den svenska naturen och skadar såväl människor som natur.

Bland fåglar drabbas bland annat örnar och våtmarksfåglar särskilt hårt (blyförgiftning är fortfarande en av de vanligaste dödsorsakerna för örnar). Tillsammans med Naturskyddsföreningen har vi därför skickat brev till både miljöministern och landsbygdsministern med uppmaning om att minska användningen av blyammunition vid jakt.

Seminariedagen i samband med riksstämman 2017 ägnades åt IBA (Important Bird and Biodiversity Areas). Tyvärr bistod Naturvårdsverket inte med vidare finansiering av den planerade uppdateringen av våra IBA-områden, varför detta arbete avstannade något under året. Insamling av data kommer dock att intensifieras under 2018.

Mot slutet av året tillskrevs svenska EU-parlamentariker samt våra respektive miljö- och energiministrar angående EU:s energireglering. Brev skickades även till miljöministern angående inkluderande av mink på EU:s lista över invasiva främmande arter av unions betydelse samt om regeringens exkluderande av Södra Midsjöbanken från föreslaget Natura 2000-område "Hoburgs bank och Midsjöbankarna".

BirdLife Sverige har lämnat in ett officiellt klagomål angående

detta ärende och Sveriges utpekande av Natura 2000-områden är nu under granskning.

Under året satt en representant för BirdLife Sverige med i referensgruppen till ett projekt om hur ökat uttag av bioenergi kan påverka fåglarna. Projektet, som drevs av Centrum för biologisk mångfald (CBM) vid SLU och finansierades av Energimyndigheten, syftade dels till att sammanställa vad forskningen känner till om fåglar och bioenergi, dels till att kartlägga vilka uppfattningar om ökat bioenergiuttag som finns bland ornitologer. CBM-rapporten planeras att vara färdig i april 2018.

Frågorna om hur ökat bioenergiuttag påverkar fåglar – direkt genom förändring av livsmiljöer, och indirekt genom påverkan på klimatförändringarna – är högst relevanta, och BirdLife Sverige kommer att ta fram riktlinjer i dessa frågor under 2018.

Som vanligt har BirdLife Sverige svarat på ett antal remisser och lämnat yttranden gällande bland annat nationalparker/naturreservat (3), vindkraftsanläggningar (25), kraftledningar (10) och annan exploatering (15). Under 2017 togs också officiella riktlinjer fram för hur vi ser på kraftledningar och master i förhållande till fågelskydd.

Under hösten och vintern har en grupp inom föreningens styrelse tagit fram ett utkast till Program för fågelskydd och naturvård. Dokumentet ska översiktligt spegla vad BirdLife Sverige anser i olika fågelskyddsfrågor. Föreningen har tidigare utgivit liknande dokument – det senaste 2003 – benämnt "SOF:s handlingsprogram för fågelskydd". Det nyskrivna dokumentet ska nu skickas ut till regionalföreningarna och kommer sedan att vidareutvecklas under 2018.

Ottenby Fågelstation

Verksamhetens grundpelare – ringmärkning, uppdragsforskning, inventeringar och det utåtriktade arbetet mot besökande turister och fågelskådare, dominerade arbetsuppgifterna under året. Totalt ringmärktes 20 429 fåglar varav 16 638 fångades inom ramen för den standardiserade verksamheten i stationsträdgården, vilket är ca 9 procent under medelvärdet.

Vårfångsten hamnade 4 procent över medel, vadarfångsten stannade på 4 procent under medel medan hösten i trädgården var förhållandevis fågelfattig och landade 18 procent under medelvärdet. En större inventering av områdets strandängar genomfördes, revirkarteringar skedde i provrutan i Mellersta lunden för 46:e året i rad, en inventering gällande kläckningsframgången hos rödbena och tofsvipa genomfördes liksom

såväl standarddrutten i Grönhögen som de regelbundna räkningarna av rastande vadare i Sandviksområdet.

Fågelstationen ansvarade även detta år för uppföljningsarbeten inom ett projekt där grönfläckig padda återintroducerats i Ottenbyområdet. Uppdraget koordineras från Länsstyrelsen i Kalmar län.

Bland 2017 års forskningsprojekt kan nämnas flera olika ljusloggerstudier samt flera parallella influensastudier. Arbetet med produktionen av en kinesisk ringmärkningsguide fortsatte och likaså gjorde kurspaketet "Bestämningshyllan" med 10

träffar under året. Antalet guidade besökare uppgick till totalt 2 562 och trenden är fortfarande ökande.

Bemanningen av fyren Långe Jan flyttades från bolaget Naturbokhandeln till föreningen, vilket gav ett positivt tillskott i fågelstationens ekonomi. Bemanningen löstes av volontärer och sommarjobbade ungdomar.

Under senhösten deltog Ottenby i den andra upplagan av International Bird Observatory Conference (IBOC), denna gång i Cape May, USA.

I Ottenby fågelstations logga hittar man rödhaken. Det är den mest talrika fågeln i fångsten och över en kvarts miljon rödhakar är ringmärkta här.

Ornis Svecica

Den tjugosjunde årgången (2017) av Ornis Svecica distribuerades till 970 prenumeranter. Volymen omfattade 250 sidor fördelade på 15 uppsatser, i vilka 23 författare medverkade.

Uppsatserna behandlade flyttning (5 stycken), födoval eller födosök (4), övervintring (3), beståndsförändringar (2) och biotopskötsel (1).

Flertalet uppsatser analyserade olika typer av observationsdata; endast en uppsats var experimentell. Tolv uppsatser var skrivna på engelska, tre på svenska.

Redaktionen bestod liksom tidigare av Robert Ekblom, Dennis Hasselquist, Åke Lindström, Sören Svensson och Jonas Waldenström. I slutet av året rekryterades en ny redaktör, Martin Stervander.

Alla uppsatser i äldre årgångar har skannats och tidskriften finns därmed tillgänglig i sin helhet på föreningens hemsida.

Taxonomikommittén

Kommittén (Tk) har under året besått av Erling Jirle (sammankallande), Johan Fromholtz, Markus Lagerqvist och Tommy Tyrberg.

Under året hölls ett ordinarie helgmöte på Getterön, Varberg i oktober. Vid mötet togs beslut om en rad uppdateringar av taxonomin baserade på nya vetenskapliga rön. Bland besluten kan nämnas en ny systematisk ordning för Västpalearktislistan, som nu följer den modernare

systematiken hos IOC:s världslista. Besluten redogjordes för i Rapport 9 som publicerades i kortform i Vår Fågelvärld 1/2018, samt i en fullständig version inklusive referenser på vår webbsida på www.birdlife.se/tk.

Under året arbetades även på version 7 av listan över svenska namn på världens fåglar som publicerades på webbsidan i februari 2018.

Gulkronad natthägers nya vetenskapliga namn är *Nyctanassa violacea*.

NRK

För 15:e året svarade Nationella rapportkommittén (NrK) för den årliga fågelrapporten, publicerad i Fågelåret 2016. För 2016 redovisas där läget i Sverige för ca 250 arter/raser (Rk-arterna inräknade).

Kommittén samarbetar med landets regionala rapportkommittéer (Rrk) för att sammanställa rapporten. I rapporten följs trender i fågellivet liksom arter med stort naturvårdsintresse. I kommitténs ansvar ligger även ett allt större antal rariteter som Rk överlåtit till rrk att behandla. Numera publicerar NrK och Rk en gemensam rapport. Alla data som ingår i rapporten är kvalitetssäkrade, tillgängliga och sökbara på Artportalen.

Arbetet som sammankallande inom kommittén sköttes av Anders Wirdheim.

Under 2018 avslutades det fleråriga arbetet med översynen av uppdragsbeskrivningarna för de kommittéer som arbetar inom den svenska fågelrapporteringen. För NrK:s del blev föränd-

ringarna ganska omfattande, och sammanfattningsvis kan sägas att kommittén framöver kommer att arbeta med en mer väldefinierad agenda och regelbundna möten.

Kommittéledamöter tillsattes och som sammankallande utsågs Fredrik Friberg, Knivsta.

Nrk sköter bl.a. sammanställningar av nationellt ovanliga häckfåglar, som t.ex. ägretthäger.

Internationellt fågelskydd

Föreningen stöder BirdLife Internationals arbete dels genom vår medlemsavgift om en USD per medlem, dels genom ett separat bidrag till BirdLifes Europakontor i Bryssel.

Föreningen har under året deltagit i BirdLife Europas arbetsgrupp Marine Task Force. Arbetsgruppen fokuserar främst på två områden – skydd av marina områden och minskning av bifångster av främst fåglar vid kommersiellt fiske. Ulrik Lötberg har varit föreningens representant i arbetsgruppen. Under året har det hållits ett möte i Bordeaux i oktober.

På mötet diskuterades:

- Fler marina skyddade områden.
 - Bifångster av fåglar vid fiske.
- Arbetet med att motverka bifångster fortgår, men har tyvärr

inte fått det genombrott man hoppats på beträffande nätfiske. – Nya frågor som seglat upp är föroreningar i haven, främst vad gäller plast, och då den aktualiserade frågan kring mikroplaster. Det kommer att fokuseras ännu mer på dessa i framtiden. Det behövs bland annat mer forskning på området.

Det bildades en regionalgrupp för BirdLife-organisationerna runt Östersjön. Ett första möte för gruppen kommer att hållas i tyska Stralsund i början av april. Tanken är ett utökat samarbete mellan BirdLife-organisationer runt Östersjön.

Ett första samarbete som föreslås är kring Helcom (Helsingforskonventionen, tidigare benämnd Östersjökonventionen, är en överenskommelse mellan

Östersjöns stater om att värna miljön i Östersjön.)

Under året publicerade BirdLife Europe sin andra rapport om illegal jakt i Europa, främst inriktad på norra och östra Europa. I den framkom att problemen med illegal jakt på fåglar är störst i Azerbajdzan. Även i Sverige bedöms situationen som relativt problematisk framför allt till följd av insamling av ägg.

För andra året av tre stöttar föreningen ett samarbete med BirdLife Europa kring utveckling av och stöd till våra partnerorganisationer i Kaukasus. Vi stödjer projektet med totalt 15 000 USD under tre år, medel som används för att stärka och bygga upp de lokala organisationernas arbete med fågelskydd.

Under ledning av bland annat Ulf Ottosson pågår i Nigeria en nationell atlasinventering. Detta arbete har stöttats ekonomiskt med 10 000 USD. Vi har också hjälpt till genom insamling av begagnade kikare vilka kommer till ny användning för de lokala inventerarna i Nigeria.

Både på hemsidan www.nigeriabirdatlas.adu.org.za och på Facebookgruppen "Nigerian Bird Atlas Project" kan man följa projektet.

Kommunikation

I mitten av oktober började Stina Rigbäck sin tjänst som kommunikationsansvarig. Arbete som påbörjades direkt var utkast och underlag för ny

hemsida och grafisk profil. Förslag för ny hemsida i verktyget Wordpress godkändes och den nya hemsidan kommer att stå klar under 2018. Arbetet med att hantera frågor kring den nya dataskyddsförordningen som införs under 2018 har påbörjats liksom planering

för en bättre kommunikation kring vår verksamhet. Ett nyhetsrum på MyNewsdesk har etablerats. Här finns möjlighet att skicka ut pressreleaser om bra saker som gjorts, rapporter som släppts och t.ex debattartiklar och annan kommunikation.

SOF - Birdlife

Naturbokhandeln

Ottenby Fågelstation

Naturum Ottenby

AviFauna

Regionala föreningar

SÖK

START FÅGELSKÄDNING FÅGELSKYDD FORSKNING OM OSS VÅR FÅGELVÅRD STÖD VÅRT ARBETE BLI MEDLEM

MENY

Kungsfiskaren - en riktigt charmör
Hur långt norrut har den setts? Skicka in ditt svar

Publicering och sociala medier

Under året kom Vår Fågelvärld (VF) ut med sex nummer, vilket var den 76:e årgången. Tidningen har gått att få som papperstidning eller i elektronisk form där man loggar in på vår hemsida och läser den därifrån. Ett alternativ som lockade drygt 100 medlemmar.

– **I årets första nummer** berättade Henrik Waldenström om arbetet med att skapa Nationalstadsparken i Stockholm, en grön oas som nu till och med är inskriven i lagboken. Vidare presenterade föreningens taxonomikommitté sin nya rapport som i sin helhet kunde läsas på www.birdlife.se/tk. Den största nyheten var att snösiska slogs ihop med gråsiska. Båda formerna kallas från och med nu gråsiska. SVT:s stora satsning Det Stora Fågeläventyret närmade sig med stormsteg, varför Anders Bagge, som var med och tävlade, presenterades i numret.

Lind, verksam på Zoologen vid Stockholms universitet, om kråkors intelligens. Han ifrågasatte en del av de slutsatser som har dragits i tidigare vetenskapliga undersökningar.

Vidare redogjorde vi för resultaten av fågelbordsräkningen sista helgen i januari som helt gick i sidensvansens tecken. Dessutom ett porträtt av Frida Johnsson som kom tvåa i Det Stora Fågeläventyret. Reino Andersson från Varberg tipsade om hur man kan bli bättre på vadarbestämning med några enkla knep.

– **I det tredje numret** för året skrev Torgny Nordin om Tåkern, ett av Europas förnämsta våtmarksområden, samt om Bengt

Berg, som kanske inte fått den uppmärksamhet han förtjänar. Bengt Berg är författaren till bland annat Min vän fjällpiparen.

Vi berättade också om enkla åtgärder som lantbrukare kan göra för att skapa bättre förutsättningar för ortolansparven i odlingslandskapet. Åtgärder som också är positiva för arter som stenskvätta och buskskvätta.

– **I nummer fyra** tog vi med läsarna till fascinerande natur i uppländska Florarna. Vi berättade också om Niko Tinbergens banbrytande arbeten på trutar. Dessutom grävde vi i det här med fågelnäbbar, varför ser de ut som det gör egentligen?

– **Nummer 5** dominerades av ett stort reportage om en av våra mest hotade arter – fältpiplärkan. Radioikonen Ingvar Storm från Spanarna i P1 intervjuades, och ett nytt uppslag tillkom med bilder från gruppen Fåglar inpå knuten, vilket från hösten 2017 är ett stående inslag. Facebookgruppen har nu över 40 000 medlemmar.

– **Årets sista nummer** bjöd på ett rikt innehåll. Torgny Nordin berättade om krabbor och sulor på Julön sydväst om Java. I två längre texter berättade vi om antalet tajgasädgäss som rastar i Sverige under vinterhalvåret. Martina Haag intervjuades om sin relation med fåglar efter Det stora fågeläventyret. Raritetskommittén hade granskat fynden av rödstrupiga sångare som numera delas in i tre arter, och efter den omgranskningen återstår blott elva godkända rödstrupiga sångare, två rostsångare och en moltonisångare av de ursprungliga 75 fynden av rödstrupig sångare. Arbetet med att bygga ett digitalt arkiv med alla årgångar av Vår Fågelvärld från den första 1942 fortsatte under hösten. Det återstår fortfarande en hel del arbete, och det som bromsar är resursbrist.

Årsboken Fågelåret gavs ut för 25:e gången. Ur innehållet kan bland annat nämnas artiklar om internationella gåsinventeringar, den enorma tättinghösten 2016, samt en artikel om nya häckarter som etablerats i Sverige efter millennieskiftet, utöver de sedvanliga rapporterna från Svensk Fågeltaxering, Ringmärkningscentralen och landets fågelstationer.

Även vår verksamhet på Facebook fortsätter att utvecklas. Föreningen har flera sidor och grupper som vänder sig till olika kategorier av fågelintresserade.

Fåglar inpå knuten

Facebookgruppen Fåglar inpå Knuten har idag över 28 500 medlemmar.

Varje dag lägger gruppens medlemmar upp hundratals bilder på fåglar från vårt land. Här förs spännande samtal om art, beteenden, vilken fågelmat som fungerar bäst och vilka arter det är som häckar i holkar och mycket annat. Allt i en trevlig ton.

Skaffa ett Facebook-konto, sök upp gruppen Fåglar inpå Knuten och lägg till dig.

Niklas Aronsson

FOTO: THOMAS BENNARSSON

Bändelkorsnabb som tycks ta Fåglar inpå knuten på största allvar.

FOTO: ULF JONELID

Förväxlingen

Ladusvala i frack? Eller studentsångare med stjärt?

FOTO: ANNE LARSEN

Söta som baklavor

Ett ungt gräsandspar smygfotoades på den spegelblanka sjön.

FOTO: BJÖRN DALBERG

"Mat, nuu!"

En ung fiskmåns gapar efter mycket.

Mycket uppmärksammas är gruppen Vår Skådarvärld med drygt 6 000 följare. I övrigt finns sidor för Samarbete för mer lärksång, Falsterbo Bird Show, Naturum Ottenby, AviFauna, Naturbokhandeln, Fåglamas trädgård, Vår Fågelvärld och Ungdomsskådare.

Störst är dock Fåglar Inpå Knuten med drygt 40 000 medlemmar följd av BirdLife Sveriges egen sida och Ottenby Fågelstations sida som båda har drygt 12 000 läsare.

Fåglar inpå knuten fördubblades!

Niklas Aronsson; Under 2017 kände jag mig extra stolthet över Facebookgruppen Fåglar inpå Knuten som vi driver och där jag är en av administratörerna. Stolthet för att den växte så mycket och för att stämningen har varit så fin.

Många beskriver den som den allra bästa gruppen. Under året 2017 gick Fåglar inpå Knuten från 18 000 till nästan 40 000 medlemmar!

Fåglar inpå knuten-gruppen träffades på riktigt!

För att fira 30 000 medlemmar i facebookgruppen så bjöd gruppens administratörer in medlemmarna på exkursioner runt om i landet och dessa blev välbesökta då det var många som anmälde sig! Söndagen den 3/12 anordnades exkursionerna med administratörerna som guider.

Kent-Ove Hvass höll sin exkursion vid Hornborgasjön, Niklas Aronsson vid Torslandaviken utanför Göteborg, Johan Åhlén vid Garphyttans nationalpark utanför Örebro och Fredrik Anmark vid Hjälstaviken nordost om Enköping. Här bjuder Fredrik Anmark på sin artikel om dagen vid Hjälstaviken.

Trevlig exkursion vid Hjälstaviken

Dagen började starkt med en fjällvråk på långt håll vid samlingsplatsen, innan vi förflyttade oss till en annan parkering. Där möttes vi av ekande läten från nötväckor på väg ut mot

spången. Väl på spången noterade en del stjärtmesar samt skäggmesar till musiken av hånskrattande gräsänder och en eller två sura gärdsmygar. En intressant start minst sagt.

Därefter gjorde vi ett längre stopp vid fågelmatningen samtidigt som vi försökte få syn på rovfåglar på himmelen. Steglits, tofsmes och gulsparv var några arter som fick lite extra fokus. Jag fick syn på en varfågel som försvann snabbare än

jag hann förklara vart den var, återfanns tyvärr inte. En trevlig gemensam "FIKa-paus" hanns med innan vi begav oss upp till berget för att få en överblick av området. Förhoppningarna var att hitta en ny varfågel och rovfåglar men ingen lycka där. Vi fick i alla fall lägga till storskrake på listan. På vägen tillbaka fick några av oss höra och se skäggmes, om än hastigt på långt håll.

37 arter noterades under exkursionen: Björkrast, blåmes, bofink, domherre, entita, fasan, fiskmå, fjällvråk, gräsand, gråsiska, grönfink, grönsiska, gulsparv, gärdsmyg, kaja, koltrast, korp, kråka, mindre korsnäbb, nötskrika, nötväcka, pilfink, ringduva, skata, skäggmes, sothöna, steglits, stjärtmes, storskrake, större hackspett, svartmes, talgoxe, tofsmes, trana, trädkrypare, varfågel.

Exkluderade: havsörn och spillkråka noterades före exkursionen. En tornfalk noterades efteråt.

Fredrik Anmark

AviFauna Naturresor

2017 blev AviFauna Naturresors trettiotredje verksamhetsår. 280 resenärer reste med oss, vilket är något mindre än normalt.

Vi har fortsatt effektivisera våra processer och sett över våra IT-system och hanterande av sociala medier samt vår marknadsföring.

Vi fick fina betyg från våra kunder, 98% var nöjda med resorna, över 93% tyckte resorna var prisvärda och kundernas förväntningar överträffades med råge. Tempot på resorna ligger som kan förväntas av resebeskrivningarna och våra reseledare rankar 4,4 på en 5-gradig skala där 5 är bäst.

Vi genomförde 14 resor i Europa, fem i Nordafrika/Mellanöstern, två i Afrika, fem i Asien, samt sex i Syd- och Nordamerika.

Nya resmål för året var fotoresor till Indien och Spanien samt naturresor till Sicilien, Colorado, Spanska Pyrenéerna, Altaj & NV Mongoliet och São Tomé & Príncipe. Totalt har vi nu besökt

72 länder och sett 7 926 av världens fågelarter.

AviFauna deltog på Birdwatching Fair i Storbritannien i syfte att förmå brittiska naturvänner att komma till Sverige, och det gav en hel del resultat, inte minst mot brittiska resebyråer som letar operatör i Sverige. Arbetet med detta pågår vidare

och ledtiderna är relativt långa så det tar något år till innan vi ser resultat. Vi har också tagit beslut att upphöra med rena fotoresor, då vi kom in på den marknaden för sent.

Vår organisation har förstärkts med Josefine Brantmark som ny administrativ resurs.

Utdelningen från AviFaunas fågelskyddsfond var relativt begränsad under 2017 på grund av färre resenärer. Vi sponsrade därför enbart en två veckor lång expedition till Ambonara wetlands på västra Madagaskar med £1 250. Expeditionen, som genomfördes i oktober–november, syftade till att mer i detalj studera förekomsten av fåglar och andra naturvärden samt att tillsammans med lokalbefolkningen diskutera möjligheterna att införa juridiskt skydd för området.

Förutsättningarna för det senare bör vara goda eftersom sjöarna betraktas vara heliga, vilket är vanligt i sådana sammanhang där människorna är starkt beroende av vad naturen ger.

Naturbokhandeln

2017 har varit ett positivt år för Naturbokhandeln ur ett försäljningsperspektiv! Det mycket populära tv-programmet "Det Stora Fågeläventyret" bidrog starkt till ett ökat fågelintresse bland gemene man vilket resulterade i höga försäljningssiffror under framför allt våren och sommaren. Webbhandeln fortsätter att öka och förhållandet mellan butikshandel och webbförsäljning är nu i princip 50/50.

Under andra halvan av året har två nyrekryteringar gjorts till företaget. Ny VD från och med juli är Donát Hullmann som närmast kommer från en chefsbefattning på Arbetsförmedlingen. Den andra är Karin Slunge som kommer att vara ansvarig för Ottenbybutiken

Donát Hullman och Karin Slunge

naturum Ottenby

Naturum Ottenby redovisade under året flera positiva resultat. Efter flera år med fokus på ombyggnationen av naturum kunde fokus under 2017 flyttas till att lyfta verksamheten.

Naturum hade öppet från påsk till början av november vilket motsvarar 202 dagar eller 1 335 timmar. Under perioden hade naturum totalt 59 179 besökare. Störst var besöksstrycket under högsäsongen mellan 26 juni och 13 augusti. Då tog vi emot 28 659 besökare, vilket motsvarar 48 procent av det totala antalet besökare under året.

Besökssiffrorna visar på en positiv utveckling. Antalet besökare ökade med 5 190 i jämförelse med 2016 (då naturum dock

hade något mer begränsade öppettider på grund av ombyggnation av lokalerna). Statistiken visar att Ölands södra udde fortsätter att vara ett av Ölands mest välbesökta resmål.

Även de guidningar som naturum erbjuder visar på en positiv utveckling. Totalt deltog 5 121 besökare i guidade turer vilket är en ökning med 1 434 i jämförelse med året innan. Att guidningar fortsätter att locka en stor mängd besökare beror på ett lyckat samarbete mellan naturum och Ottenby fågelstation samt en rad andra externa guider och entreprenörer.

Vi välkomnade också 14 skolor med totalt 577 elever till Ölands södra udde, även detta är en ökning i jämförelse med föregående år.

Under en guidning på Ölands södra udde lär man sig om både Ottenbys natur och kultur. En vandring runt fyrbyn följs av chansen att se fåglar och sälar med egen eller lånad kikare. Upplev fyren Långe Jan och Ottenby naturreservat på nära håll!

Medlemsutveckling

När året avslutades hade föreningen 17 026 medlemmar (föregående år 16 408). Inom medlemskåren fördelade det sig som följer: hedersmedlemmar 5 (5), ständiga medlemmar 128 (133) och årsbetalande medlemmar 16 555 (16 077). Av de senare var 935 (659) familjemedlemmar och 206 (208) ungdomar.

Att vi åter ser en positiv utveckling beror dels på anslutning av fler regionalföreningar (Jämtlands Läns OF är med i år) och dels på att vi mer aktivt kommunicerar via sociala medier. Vi märker en omedelbar respons när vi haft värvningskampanjer på Facebook.

Administratör Anna Svendsén och föreningschef Anette Strand på kansliet i Stenåsa - Välkommen till oss!

Kansli och medlemsservice

Föreningens kanslifunktion finns på Stenhusa Gård i Stenåsa på Öland. Här sköts all medlemservice och administration för föreningen och våra dotterbolag. Under senare delen av året har kommunikationsansvarig Stina Rigbäck tillkommit och Emelie Manousakis har övertagit rollen som ekonomiansvarig för såväl förening som bolag.

Östergötlands Ornitologiska Förening har ett integrerat medlemskap, och under året beslutade också Bohusläns OF, Vasterbottens OF och Jämtlands läns OF att ingå i den s.k. kedjan. Den senare är införlivad i det centrala medlemsregistret under året medan de andra två kommer att tas in under 2018. Utöver dessa sköts medlems-

hanteringen även för Medelpads OF och Stockholms OF från kansliet.

Beträffande föreningens ekonomi hänvisas till den separata årsredovisningen som finns att tillgå på föreningens webbsida.

I juni 2017 fick Agnes Fogelström vara med och ringmärka tornfalksungar tillsammans med Tommy Järås, på pappa Niklas Aronssons kontor.

BirdLife Sverige

En ljus framtid för fåglar och människor

Sveriges Ornitologiska Förening - BirdLife Sverige
Stenhusa Gärd, Lilla Brunneby 106
386 62 Mörbylånga

Tel: 0485 - 444 40
E-post: info@birdlife.se
Webb: www.birdlife.se

Verksamhetsberättelse 2017

För de fina fotografierna tackar vi:

Stockholms Vildfågelrehab med Victor Persson, Jan Wämbäck, Ulf Ottosson,
Magnus Hellström, Josefin Nilsson, Erik Hirschfeld, Lars Anmark
Daniel Bengtsson, Lotta Berg, Niklas Aronsson, Ulrik Lötberg
Markus Tallroth, Anders Laurin, Stina Rigbäck
Layout, Stina Rigbäck

BirdLife
SVERIGE